

THẨM NHUẬN TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ PHONG CÁCH LÀM VIỆC CỦA NGƯỜI LÃNH ĐẠO TRONG ĐIỀU KIỆN HIỆN NAY

■ PGS. TSKH. TRẦN NGUYỄN TUYÊN (*)

Trong di sản tư tưởng Hồ Chí Minh, những luận điểm của Người về xây dựng Đảng trong điều kiện Đảng lãnh đạo chính quyền có một vị trí quan trọng. Đặc biệt, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã vận dụng và phát triển sáng tạo quan điểm chủ nghĩa Mác - Lê-nin trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ cách mạng, hình thành phong cách làm việc mới của người lãnh đạo.

Thực tế lịch sử cách mạng Việt Nam từ khi có Đảng đến nay cho thấy những thắng lợi của cách mạng đều bắt nguồn từ sự lãnh đạo của Đảng thông qua việc tập hợp, tổ chức và phát huy sức mạnh của quần chúng, trong đó yếu tố quan trọng là đường lối và phong cách công tác, làm việc của các cán bộ lãnh đạo. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lê-nin trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ, trong đó Người đặc biệt chú ý hình thành phong cách làm việc khoa học và hiệu quả của người lãnh đạo. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nêu gương trong việc hoạch định đường lối, chính sách vừa có tính nguyên tắc, vừa có tính linh hoạt trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ. Người xác định công tác cán bộ như việc đào tạo nhân tài là trọng yếu, rất cần thiết cho đất nước. Trong quan niệm của Người, cán bộ luôn gắn với tổ chức, chất lượng của cán bộ là kết quả tổng hợp của tất cả các khâu đào tạo, huấn

luyện, bồi dưỡng, đánh giá, sử dụng, đề bạt, cất nhắc, kiểm tra giám sát, phê bình và sự nỗ lực phấn đấu của từng người. Muốn có cán bộ tốt thì phải có tổ chức vững mạnh, phù hợp và khoa học.

Thông qua quan hệ với tập thể và xã hội sẽ cho thấy rõ tính cách của một người có tính tập thể hay tính cá nhân chủ nghĩa, thể hiện năng lực lãnh đạo trong các tình huống cụ thể của cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định phẩm chất quan trọng hàng đầu của người lãnh đạo là: "Đối với tự mình phải cần, kiệm, liêm, chính. Đối với mình phải luôn luôn cầu tiến bộ, luôn tự phê bình, sửa chữa khuyết điểm của mình, đồng thời phải hoan nghênh người khác phê bình mình". Người nhấn mạnh "tự mình phải chính trước, mới giúp được người khác chính. Mình không chính, mà muốn người khác chính là vô lý" ^(*).

Theo V. Lê-nin, trong mỗi con người đều có những mặt tích cực và hạn chế, người cán bộ lãnh đạo phải biết phát huy những mặt tích cực và hạn chế những mặt tiêu cực. Vận dụng quan điểm này trong việc xây dựng đội ngũ cán bộ ở nước ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định "Đảng viên và cán bộ cũng là người. Ai cũng có tính tốt và tính xấu. Song đã là một người cách mạng thì phải cố gắng phát triển những tính tốt và sửa đổi những tính xấu. Vì tính xấu của một người chỉ có hại cho người đó; còn tính xấu của

(*) Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh

một đảng viên, một cán bộ sẽ có hại đến Đảng, có hại đến nhân dân". Tinh cách của người lãnh đạo thể hiện trước hết ở thái độ của họ đối với xã hội và bản thân mình. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, người lãnh đạo, người quản lý phải thường xuyên tu dưỡng rèn luyện mình để khuyết điểm ngày càng ít, tinh tốt ngày càng nhiều thể hiện trên 5 nội dung là nhân, nghĩa, trí, dũng, liêm.

- Nhân là thật thà thương yêu, hết lòng giúp đỡ đồng bào, đồng chí, sẵn sàng chịu khổ trước mọi người, hưởng hạnh phúc, sung sướng sau thiên hạ; không ham giàu sang, chức quyền...

- Nghĩa là ngay thẳng, ngoài lợi ích của Đảng, của dân tộc không có lợi ích riêng phải lo toan. Được Đảng giao việc gì to, nhỏ đều cố gắng hoàn thành với kết quả tốt. Người lãnh đạo thấy việc phải thì làm, thấy việc phải thì nói, không sợ người ta phê bình, kiên quyết bảo vệ lẽ phải.

- Trí là không bị việc tư túi làm mù quáng, biết làm việc có lợi, tránh làm việc có hại cho Đảng, cho dân.

- Dũng là dũng cảm gan góc, gặp việc khó quyết tâm hoàn thành, thấy khuyết điểm có gan sửa chữa.

- Liêm là liêm chính, không tham địa vị, tiền tài, không háo danh.

Các phẩm chất trên là yêu cầu về đạo đức cách mạng của người lãnh đạo, quản lý. Tuy nhiên, cách mạng xã hội chủ nghĩa đòi hỏi những người lãnh đạo phải có đủ cả phẩm chất và có năng lực đáp ứng yêu cầu đặt ra cho từng thời kỳ. Nếu cán bộ lãnh đạo, quản lý chỉ có phẩm chất tốt về đạo đức cách mạng thì chưa đủ, mà theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, cần phải có năng lực quản lý, nắm bắt nhanh nhạy các vấn đề phát sinh, điều hành giải quyết tốt công việc. Hồ Chí Minh khẳng định: "Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội phải có con người xã hội chủ nghĩa". Cán bộ cách mạng, theo Người, phải có đủ hai tiêu chuẩn "vừa hồng, vừa chuyên", thực chất đó là mối quan hệ giữa đức và tài trong nhân cách người cán bộ quản lý, trong đó đức

là "gốc". Năng lực của cán bộ quản lý không phải tự có mà do quá trình công tác, rèn luyện, học tập của bản thân. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh "Năng lực của người không phải hoàn toàn do tự nhiên mà có mà một phần lớn là do công tác, do tập luyện mà có" (2).

Người khẳng định: "Cũng như sông, thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân". Cần phải biết sử dụng nhân tài, có khả năng lãnh đạo vì sự nghiệp cách mạng chung, "phải trọng nhân tài, trọng cán bộ, trọng mỗi một người có ích cho công việc chung của chúng ta" (3).

Năng lực, phong cách làm việc khoa học của người lãnh đạo được hình thành thông qua hoạt động thực tiễn cách mạng. Ph.Ăng-ghe-n đã chỉ rõ thực tiễn đặt ra nhu cầu cho con người nhiều hơn mười trường đại học. Vận dụng quan điểm này, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh: đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống, nó do đấu tranh rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển và củng cố. Cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong. Cho nên, trong mọi hoạt động cách mạng, chúng ta đều phải học tập tự cải tạo. Thực tiễn cách mạng "đều là những trường học rất tốt cho chúng ta rèn luyện đạo đức cách mạng".

Những tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về phong cách lãnh đạo của người cán bộ đã vận dụng và phát triển sáng tạo quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lê-nin trong điều kiện cụ thể của cách mạng Việt Nam. Các quan điểm này đã được Đảng Cộng sản Việt Nam vận dụng trong việc xây dựng chính sách đào tạo và phát triển cán bộ quản lý, hình thành phong cách lãnh đạo mới phù hợp với yêu cầu cụ thể của từng thời kỳ.

Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII đã khẳng định: "Trên cơ sở phát triển sự nghiệp giáo dục và đào tạo,

nâng cao dân trí để xây dựng đội ngũ cán bộ một cách cơ bản, chính quy, có hệ thống; đồng thời thông qua hoạt động thực tiễn và phong trào cách mạng của nhân dân để giáo dục, rèn luyện, đào tạo, đánh giá, sàng lọc, tuyển chọn cán bộ”⁽⁵⁾.

Phát triển quan điểm này, Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX của Đảng đã chỉ rõ mục tiêu của công tác cán bộ trong thời kỳ mới là: “Xây dựng đội ngũ cán bộ, trước hết là cán bộ lãnh đạo và quản lý ở các cấp, vững vàng về chính trị, gương mẫu về đạo đức, trong sạch về lối sống, có trí tuệ, kiến thức và năng lực hoạt động thực tiễn, gắn bó với nhân dân”⁽⁶⁾. Để thực hiện được mục tiêu này, Đại hội IX của Đảng đã xác định những chủ trương, biện pháp cơ bản như:

- Có cơ chế và chính sách phát hiện, tuyển chọn, đào tạo bồi dưỡng cán bộ, tận dụng những người có đức, có tài. Thực hiện đúng đắn nguyên tắc Đảng thống nhất lãnh đạo công tác cán bộ và quản lý đội ngũ cán bộ, đi đôi với phát huy trách nhiệm của các tổ chức và người đứng đầu các tổ chức trong hệ thống chính trị về công tác cán bộ. Làm tốt công tác quy hoạch và tạo nguồn cán bộ cho cả trước mắt và lâu dài.

- Việc đánh giá sử dụng đúng cán bộ cần phải sử dụng tổng hợp các yếu tố như: căn cứ tiêu chuẩn cán bộ, lấy hiệu quả công tác thực tế và tín nhiệm của nhân dân làm thước đo chủ yếu; có phương pháp khoa học, khách quan, công tâm trong việc đánh giá cán bộ.

- Đổi mới đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý trên cơ sở kết hợp các thế hệ độ tuổi bảo đảm tính liên tục kế thừa và phát triển.

- Thực hiện luân chuyển cán bộ lãnh đạo và quản lý theo quy hoạch ở các ngành và địa phương, khắc phục tư tưởng cục bộ, khép kín, cản trở việc luân chuyển cán bộ.

Văn kiện Đại hội X của Đảng tiếp tục khẳng định tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng phong cách lãnh đạo của đội ngũ cán bộ lãnh đạo “Cán bộ phải là người có phẩm chất

chính trị tốt, tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với Đảng, hết lòng phấn đấu vì lợi ích của nhân dân, của dân tộc, có bản lĩnh chính trị vững vàng, không giao động trước những khó khăn, thử thách; có năng lực hoàn thành nhiệm vụ được giao; có nhân cách và lối sống mẫu mực, trong sáng; có ý thức tổ chức kỷ luật cao, tôn trọng tập thể, gắn bó với nhân dân”⁽⁷⁾.

Cán bộ là nhân tố quyết định sự thành bại của cách mạng, gắn liền với vận mệnh của Đảng, của đất nước, của chế độ ta, là cái “gốc” của mọi công việc. Bác Hồ đã chỉ rõ: nước ta là nước dân chủ, địa vị cao nhất là dân, vì nhân dân là chủ trong bộ máy nhà nước, cán bộ công chức là “công bộc” của dân, chịu sự giám sát của dân. Để làm được điều nêu trên, đòi hỏi đội ngũ cán bộ, công chức phải nâng cao phẩm chất đạo đức, trình độ năng lực, tinh thần tận tụy phục vụ nhân dân, trung thành với Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Công tác cán bộ giữ một vị trí quan trọng, quyết định trực tiếp đến sự nghiệp cách mạng của Đảng ta. Công tác cán bộ là một hoạt động cụ thể nhằm định hướng cho một chiến lược lâu dài của sự nghiệp, cách mạng, đáp ứng nhu cầu sự nghiệp cách mạng. Để đổi mới công tác cán bộ, cần đổi mới đồng bộ các khâu có liên quan đến cán bộ bao gồm: Tiêu chuẩn, đánh giá, quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, lựa chọn, bổ nhiệm, điều động, luân chuyển, kiểm tra và quản lý cán bộ. Muốn vậy cần chú trọng các giải pháp như:

- Hoàn thiện chế độ công vụ, quy chế cán bộ, công chức, coi trọng cả năng lực và lãnh đạo, bảo đảm tính nghiêm túc, trung thực trong thi tuyển tạo cơ hội cho những người có đủ điều kiện được tuyển dụng làm cán bộ, công chức nhà nước.

- Coi trọng công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, trước hết là cán bộ lãnh đạo, cán bộ quản lý về đường lối, chính sách, về kiến thức và kỹ năng quản lý hành chính nhà nước, quản lý kinh tế – xã hội trong điều kiện cơ chế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế.

(Xem tiếp trang 13)

soi rọi vào mình, xem lại mình đã thực sự xứng đáng với danh hiệu cao quý đó chưa, nhất là vào thời điểm khi toàn Đảng, toàn quân, toàn dân đang ra sức thi đua học tập và làm theo tấm gương đạo đức của Người. Có nhiều câu chuyện, nhiều hình ảnh và những việc làm của một bộ phận không nhỏ cán bộ, công chức hiện nay nếu đem ra soi thì không xứng đáng với lời dạy của Bác. Không ít công chức hiện nay, có thu nhập không cao, song hiện vẫn được sống trong những ngôi nhà rộng rãi, đầy đủ tiện nghi hiện đại, với chi phí sinh hoạt hàng tháng cao gấp hàng chục lần thù lao nhà nước chi trả cho họ qua lương. Cuộc sống cá nhân của không ít cán bộ, công chức là đảng viên cũng rất hoang phí, xa hoa. Xã hội ngày nay đã phát triển hơn nhiều so với thời kỳ đất nước trong kháng chiến, song dù không phải đi dép cao su, mang cơm nắm khi đi công tác như Bác, chúng ta cũng không nên quá lãng phí, sa vào tiệc tùng, tiêu hoang công sản khi thi hành nhiệm vụ nhà nước, gây phản cảm trước dư luận và nhân dân lao động. Chúng ta đang thực hiện cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh" ở mọi ngành, mọi cấp, thiết nghĩ

sau mỗi đợt sơ kết, các cơ quan, đơn vị cũng phải nêu ra được những cá nhân, đơn vị cụ thể làm tốt, làm chưa tốt, có biểu hiện tham nhũng, tiêu cực, xa hoa, lãng phí để cuộc vận động này đi vào thực chất và đạt hiệu quả cao. Học tập Bác là phải làm theo Bác, học thực chất, làm thực chất, học và làm theo bằng chính trách nhiệm cán bộ, đảng viên trước nhân dân, bằng liêm sỉ và đạo đức công vụ, chứ không học và làm một cách vô thức. Mỗi cán bộ, công chức, đảng viên đang sống và làm việc theo pháp luật, được người dân giám sát hãy sống và làm việc cho tốt sao cho không phụ lòng nhân dân, đi ngược lại với mong muốn của Bác Hồ - đấy chính là những việc làm thiết thực và hiệu quả nhất trong việc thực hiện cuộc vận động học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh. Thực hiện tốt điều đó cũng chính là chúng ta đã làm cho tấm gương Bác mãi ngời sáng trong lòng mỗi người dân Việt Nam ●

Ghi chú:

- (1) Hồ Chí Minh, Toàn tập, NXB Chính trị Quốc gia Hà Nội, 2002, T.6, Tr.485.
- (2) Sđd, T.5, Tr.637.

Thấm nhuần tư tưởng...

(Tiếp theo trang 10)

- Sắp xếp lại đội ngũ cán bộ, công chức nhà nước theo đúng chức danh, tiêu chuẩn; thực hiện tinh giản biên chế.

- Định kỳ kiểm tra, đánh giá cán bộ, công chức, kịp thời thay thế những cán bộ, công chức yếu kém và thoái hóa.

- Tăng cường cán bộ cho cơ sở. Có chế độ chính sách đào tạo, bồi dưỡng, đãi ngộ đối với cán bộ xã, phường, thị trấn.

Những quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ cán bộ, hình thành phong cách làm việc của người lãnh đạo đã thể hiện sự vận dụng và phát triển sáng tạo học thuyết của chủ nghĩa Mác - Lê-nin trong điều kiện cụ thể của Việt Nam. Những quan điểm

này luôn có giá trị đúng đắn trong điều kiện mới của cách mạng Việt Nam, khi nước ta đang thực hiện xây dựng thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, tích cực chủ động hội nhập kinh tế quốc tế ●

Ghi chú:

- (1) Hồ Chí Minh: Toàn tập, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996, t5, tr 644.
- (2), (3) Hồ Chí Minh: Sđd, t 5, tr 280, tr 273.
- (4) Hồ Chí Minh: Sđd, t 9, tr 284
- (5) Văn kiện Hội nghị lần thứ ba Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa VIII, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1997, tr 77.
- (6) Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2001, tr 141.
- (7) Văn kiện trình Đại hội X của Đảng, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2006, tr 136.